

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

29. veljače 2024. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zračni prijevoz – Uredba (EZ) br. 261/2004 – Članak 5. stavci 1. i 3. – Članak 7. stavak 1. – Odšteta putnicima u zračnom prijevozu u slučaju otkazivanja leta – Priroda i temelj prava na odštetu – Ustupanje trgovačkom društvu potraživanja putnikâ prema zračnom prijevozniku – Ugovorna odredba kojom se zabranjuje takvo ustupanje – Članak 15. – Zabrana isključenja odgovornosti”

U predmetu C-11/23,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca (Trgovački sud br. 1 u Palmi de Mallorci, Španjolska), odlukom od 31. listopada 2022., koju je Sud zaprimio 12. siječnja 2023., u postupku

Eventmedia Soluciones SL

protiv

Air Europa Líneas Aéreas SAU,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: K. Jürimäe (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, K. Lenaerts, predsjednik Suda, u svojstvu suca trećeg vijeća, N. Piçarra, N. Jääskinen i M. Gavalec, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Eventmedia Soluciones SL, R. M. Jiménez Varela, *procuradora*, i A. M. Martínez Cuadros, *abogada*,
- za Air Europa Líneas Aéreas SAU, N. de Dorremochea Guiot, *procurador*, i E. Olea Ballesteros, *abogado*,
- za španjolsku vladu, L. Aguilera Ruiz, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: španjolski

- za litavsku vladu, S. Grigonis i V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, u svojstvu agenata,
 - za Europsku komisiju, J. L. Buendía Sierra, N. Ruiz García i G. Wilms, u svojstvu agenata,
- odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 5. stavka 1. točke (c), članka 5. stavka 3., članka 7. stavka 1. i članka 15. Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta [...] te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (SL 2004., L 46, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 26., str. 21. i ispravak SL 2019., L 119, str. 202.), kao i članka 6. stavka 1. i članka 7. stavka 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24. i ispravak SL 2024./90009, L).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva Eventmedia Soluciones SL (u daljnjem tekstu: Eventmedia), primatelja potraživanja šest putnikâ u zračnom prometu, i zračnog prijevoznika Air Europa Líneas Aéreas SAU (u daljnjem tekstu: zračni prijevoznik Air Europa) u vezi s odštetom zbog otkazivanja leta.

Pravo Unije

Uredba (EZ) br. 44/2001

- 3 Člankom 5. točkom 1. podtočkom (a) Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.) propisivalo se:

„Osoba s domicilom u državi članici može u drugoj državi članici biti tužena:

1. (a) u stvarima [koje] se odnose na ugovore [ako je predmet postupka ugovor ili zahtjevi iz ugovora], pred sudom u mjestu [u kojemu je obveza izvršena ili treba biti izvršena] [...]”

Uredba (EZ) br. 261/2004

- 4 Uvodne izjave 1., 7. i 20. Uredbe br. 261/2004 glase kako slijedi:

„(1) Aktivnost Zajednice u području zračnog prijevoza usmjerena je, pored ostalih stvari, na osiguravanje visoke razine zaštite putnika. Uz to, u potpunosti bi trebalo voditi računa o obvezama zaštite potrošača općenito.

[...]

(7) Kako bi se osigurala djelotvorna primjena ove Uredbe, obveze koje ona propisuje trebali bi izvršavati zračni prijevoznici koji izvode ili namjeravaju izvesti let, bez obzira izvode li navedeno svojim vlastitim zrakoplovom, zrakoplovom u zakupu bez posade ili zakupom zrakoplova s posadom, ili na temelju bilo koje druge osnove.

[...]

(20) Putnike bi trebalo u potpunosti upoznati s pravima koja imaju u slučaju uskraćivanja ukrcaja ili otkazivanja ili dugih kašnjenja letova [...] kako bi mogli učinkovito ostvariti svoja prava.”

5 Članak 1. stavak 1. točka (b) te uredbe glasi kako slijedi:

„Ovom se Uredbom utvrđuju, prema ovdje navedenima uvjetima, minimalna prava koja imaju putnici kada:

[...]

(b) im je let otkazan [...]”

6 Prema članku 2. točki (b) navedene uredbe „stvarni zračni prijevoznik’ znači zračni prijevoznik koji izvodi ili namjerava izvesti let ugovoren s putnicima ili u ime neke druge osobe, pravne ili fizičke, koja ima ugovor s tim putnikom”.

7 U članku 3. iste uredbe, naslovljenom „Područje primjene”, u stavku 5. određuje se:

„Ova se Uredba primjenjuje na bilo kojeg zračnog prijevoznika koji osigurava prijevoz putnika obuhvaćenog stavcima 1. i 2. U slučajevima kada [stvarni] zračni prijevoznik koji nema ugovor s putnikom obavlja obveze propisane ovom Uredbom, smatrat će se kao da to radi u ime osobe koja ima ugovor s putnikom.”

8 U skladu s člankom 5. Uredbe br. 261/2004, naslovljenim „Otkazivanje leta”:

„1. U slučaju otkazivanja leta, dotični putnici:

[...]

(c) imaju pravo na odštetu od strane stvarnog zračnog prijevoznika u skladu s člankom 7., osim ako [...] su obaviješteni o otkazivanju leta

[...]

3. Stvarni zračni prijevoznik nije dužan platiti odštetu u skladu s člankom 7., ako može dokazati da je do otkazivanja leta došlo zbog izvanrednih okolnosti koje se nije moglo izbjeći čak ni ako su sve razumne mjere poduzete.

[...]”

- 9 Člankom 7. te uredbe, naslovljenim „Pravo na odštetu”, u stavku 1. prvom podstavku propisuje se:
„Pozivanjem na ovaj članak, putnici ostvaruju pravo na odštetu u iznosu od:
- (a) 250 EUR za sve letove dužine 1500 km ili kraće;
 - (b) 400 EUR za sve letove unutar Zajednice, duže od 1500 km i za sve druge letove dužine između 1500 km i 3500 km;
 - (c) 600 EUR za sve letove koji ne spadaju pod točke (a) ili (b).”
- 10 Člankom 15. te uredbe, naslovljenim „Zabrana isključenja odgovornosti”, određuje se:
- „1. Obveze prema putnicima u skladu s ovom Uredbom ne mogu se ograničiti ili isključiti, posebno ne putem izuzeća ili restriktivnih odredbi ugovora o prijevozu.
2. Ako se, međutim, takvo izuzeće ili restriktivna odredba primijeni u pogledu određenog putnika, ili ako putnik nije ispravno obaviješten o svojim pravima, i zbog toga je prihvatio odštetu koja je niža od one predviđene u ovoj Uredbi, takav putnik i dalje ima pravo pokrenuti odgovarajući postupak pred nadležnim sudovima ili tijelima radi ostvarenja dodatne odštete.”

Direktiva 93/13

- 11 U skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13:
- „Države članice utvrđuju da nepoštene odredbe upotrijebljene u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem nisu obvezujuće za potrošača, kako je predviđeno nacionalnim pravom, te da ugovor i dalje obvezuje stranke na temelju tih odredaba ako može i dalje važiti bez tih nepoštenih odredaba.”
- 12 Člankom 7. stavkom 1. te direktive određuje se:
- „U interesu potrošača i tržišnih konkurenata države članice osiguravaju da postoje primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koji prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 13 Šest putnika u zračnom prometu kojima je bio otkazan let predviđen za 24. ožujka 2022. s polazištem iz zračne luke Viru Viru u Santa Cruzu (Bolivija) i odredištem u Madridu (Španjolska) ustupilo je trgovačkom društvu Eventmedia svoja potraživanja odštete prema zračnom prijevozniku Air Europa.
- 14 Nakon toga je društvo Eventmedia pred Juzgadam de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca (Trgovački sud br. 1 u Palmi de Mallorci, Španjolska), odnosno sudom koji je uputio zahtjev, pokrenulo postupak protiv zračnog prijevoznika Air Europa radi dobivanja odštete u iznosu od 600 eura za svakog od tih putnika na temelju Uredbe br. 261/2004.

- 15 Zračni prijevoznik Air Europa pred tim sudom osporava aktivnu procesnu legitimaciju društva Eventmedia. On smatra da ustup tražbine nije bio pravno valjan jer je njime povrijeđena zabrana ustupanja pravâ putnika predviđena odredbom 15.1. njegovih općih uvjeta prijevoza (u daljnjem tekstu: predmetna odredba). U skladu s tom odredbom, „[o]dgovornost zračnog prijevoznika Air Europa i odgovornost svakog prijevoznika u skladu s člankom 1. utvrđuje se prema uvjetima prijevoza prijevoznika koji je izdao kartu, osim ako nije drukčije određeno. Putnikova su prava osobna i njihov prijenos nije dopušten.”
- 16 Sud koji je uputio zahtjev objašnjava da na temelju španjolskog prava putnik u zračnom prometu može pred sudom ostvarivati svoje pravo na odštetu protiv stvarnog zračnog prijevoznika, predviđeno Uredbom br. 261/2004, u okviru takozvanog „skraćenog” postupka, a da ga pritom ne mora zastupati odvjetnik. U praksi putnici u zračnom prometu rijetko koriste tu mogućnost jer većina zračnih prijevoznika iznosi obranu te zbog složenosti postupovnih pravila. Usto, putnik u zračnom prometu može dati *ad litem* punomoć zastupniku kako bi on u ime i za račun putnika pokrenuo postupak pred sudom.
- 17 Naposljetku, u skladu sa španjolskim pravom, putnik u zračnom prometu može ustupiti svoje pravo na potraživanje prema zračnom prijevozniku, među ostalim, subjektu specijaliziranom za zahtjeve koji se podnose na temelju Uredbe br. 261/2004. U takvom se slučaju taj subjekt upušta u postupak u svoje ime i za vlastiti račun, štiteći svoj interes kao primatelj tražbine.
- 18 Međutim, sud koji je uputio zahtjev napominje da se predmetnom odredbom putnicima u zračnom prometu ograničava mogućnost ustupanja njihovih prava. Stoga se pita o njezinoj usklađenosti s pravom Unije.
- 19 Najprije, taj sud smatra potrebnim utvrditi predstavlja li odredba iz općih uvjeta ugovora o prijevozu, kojom se zabranjuje ustupanje prava putnika u zračnom prometu, ograničenje obveza prema putnicima u zračnom prometu koje su obuhvaćene člankom 15. Uredbe br. 261/2004. Ako bi to bio slučaj, predmetna odredba bila bi ništava *ex lege* jer je protivna prisilnom pravilu ili zabrani u smislu španjolskog prava.
- 20 Nadalje, navedeni sud smatra da je u kontekstu različitih pristupa španjolskih sudova ključno utvrditi prirodu prava na odštetu predviđenog člankom 5. i člankom 7. stavkom 1. Uredbe br. 261/2004. U tom pogledu, na temelju presuda od 7. ožujka 2018., flightright i dr. (C-274/16, C-447/16 i C-448/16, EU:C:2018:160, t. 63.) i od 26. ožujka 2020., Primera Air Scandinavia (C-215/18, EU:C:2020:235, t. 49.) moglo bi se zaključiti da je riječ o pravu ugovorne naravi. Suprotno tomu, okolnost da se člankom 5. Uredbe br. 261/2004, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 7. i člankom 2. točkom (b), uspostavlja odgovornost zračnog prijevoznika čak i ako nije sklopio ugovor s putnikom u zračnom prometu, mogla bi dovesti do zaključka da putnik u zračnom prometu temelji svoje pravo na odštetu izravno iz navedene uredbe.
- 21 Podredno, za slučaj da se članku 15. Uredbe br. 261/2004 ne protivi odredba kojom se zabranjuje ustupanje pravâ putnika u zračnom prometu ili pak za slučaj da pravo na odštetu predviđeno tom uredbom ima ugovornu osnovu, sud koji je uputio zahtjev pita se, naposljetku, o tumačenju Direktive 93/13. On se u tom pogledu pita može li i pod kojim uvjetima, ovisno o slučaju, u sporu između dvaju prodavatelja robe ili pružatelja usluga, po službenoj dužnosti utvrditi nepoštenost odredbe sadržane u ugovoru sklopljenom između jednog od tih prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača koji je svoja prava ustupio drugom prodavatelju robe ili pružatelju usluga.

- 22 U tim je okolnostima Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca (Trgovački sud br. 1 u Palmi de Mallorci) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Može li se zabranjenim isključenjem odgovornosti[,] na koje se upućuje u članku 15. [Uredbe br. 261/2004], smatrati uključivanje odredbe poput [predmetne odredbe] u ugovor o zračnom prijevozu jer se smatra da se njome ograničavaju obveze prijevoznika na način da se putnicima onemogućuje da ostvare pravo na odštetu zbog otkazivanja leta tako da ustupe tražbinu?
 2. Može li se članak 7. stavak 1. [Uredbe br. 261/2004], u vezi s njezinim člankom 5. stavkom 1. točkom (c) i člankom 5. stavkom 3., tumačiti na način da je plaćanje odštete zbog otkazivanja leta koje treba izvršiti stvarni prijevoznik obveza koja se u [toj] uredbi utvrđuje neovisno o postojanju ugovora o prijevozu sklopljenog s putnikom i skrivljenom nepoštovanju ugovornih obveza zračnog prijevoznika?

[...]
 3. [Podredno, u slučaju da se smatra da navedena odredba ne predstavlja zabranjeno isključenje odgovornosti u skladu s člankom 15. Uredbe br. 261/2004 ili da se smatra da je pravo na odštetu ugovorne prirode, treba] li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. [Direktive 93/13] tumačiti na način da nacionalni sud koji odlučuje o tužbi kojom se zahtijeva ostvarivanje prava na odštetu zbog otkazivanja leta, koje je predviđeno člankom 7. stavkom 1. [Uredbe br. 261/2004], mora po službenoj dužnosti provesti nadzor moguće nepoštenosti odredbe iz ugovora o prijevozu kojom se putniku ne dopušta ustupanje njegovih prava ako je tužbu podnio primatelj prava koji, za razliku od ustupitelja, nema svojstvo potrošača ni korisnika?
 4. U slučaju da treba provesti nadzor po službenoj dužnosti, može li se zanemariti obveza informiranja potrošača i utvrđivanja toga poziva li se na nepoštenost odredbe ili se slaže s njome s obzirom na konačan čin ustupa njegove tražbine koji se protivi eventualno nepoštenoj odredbi, u skladu s kojom ustup tražbine nije dopušten?”

O prethodnim pitanjima

Drugo pitanje

- 23 Svojim drugim pitanjem, koje valja najprije ispitati, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li zajedničke odredbe članka 5. stavka 1. točke (c), članka 5. stavka 3. i članka 7. stavka 1. Uredbe br. 261/2004 tumačiti na način da u slučaju otkazivanja leta pravo putnikâ u zračnom prometu na dobivanje odštete iz tih odredbi od stvarnog zračnog prijevoznika i s time povezana prijevoznikova obveza njezine isplate proizlaze iz te uredbe ili pak na način da se to pravo i ta obveza temelje na ugovoru koji je, ovisno o slučaju, bio sklopljen između tog prijevoznika i dotičnog putnika u zračnom prometu, ili čak na skrivljenom prijevoznikovom neizvršenju takvog ugovora.
- 24 U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, prilikom tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst nego i kontekst u kojem se nalazi te ciljeve propisa kojeg je dio (presude od 11. svibnja 2017., Krijgsman, C-302/16, EU:C:2017:359, t. 24. i navedena sudska praksa i od 29. rujna 2022., LOT (Odšteta koju nalaže upravno tijelo), C-597/20, EU:C:2022:735, t. 21.).

- 25 U članku 5. stavku 1. točki (c) Uredbe br. 261/2004 navodi se da u slučaju otkazivanja leta dotični putnici „imaju pravo na odštetu od strane stvarnog zračnog prijevoznika” u skladu s člankom 7. te uredbe, osim ako su obaviješteni o otkazivanju leta pod uvjetima predviđenima tom prvom odredbom (presuda od 21. prosinca 2021., Airhelp, C-263/20, EU:C:2021:1039, t. 49.). Stavkom 3. tog članka određuju se uvjeti u kojima stvarni zračni prijevoznik nije dužan platiti odštetu ako je do otkazivanja leta došlo zbog izvanrednih okolnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 22. prosinca 2008., Wallentin-Hermann, C-549/07, EU:C:2008:771, t. 20.).
- 26 Člankom 7. stavkom 1. te uredbe određuje se paušalni iznos odštete na koji putnik u zračnom prometu ima pravo kada se poziva na tu odredbu navedene uredbe.
- 27 S obzirom na tekst tih odredbi i u skladu sa sudskom praksom Suda, pravo na standardiziranu i paušalno izračunanu odštetu na teret stvarnog zračnog prijevoznika jedno je od osnovnih prava koja su putnicima u zračnom prometu dodijeljena Uredbom br. 261/2004 (vidjeti u tom smislu presudu od 26. ožujka 2020., Primera Air Scandinavia, C-215/18, EU:C:2020:235, t. 37.).
- 28 Iz toga slijedi da u slučaju otkazivanja leta pravo putnikâ u zračnom prometu na odštetu iz članka 5. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 261/2004 i s time povezana obveza stvarnog zračnog prijevoznika da isplati odštetu predviđenu člankom 7. stavkom 1. te uredbe izravno proizlaze iz te uredbe. Stoga se ne može smatrati da se to pravo i ta obveza temelje na ugovoru koji bi bio, ovisno o slučaju, sklopljen između putnika u zračnom prometu i dotičnog stvarnog zračnog prijevoznika ni, *a fortiori*, na skrivljenom prijevoznikovom neizvršenju takvog ugovora.
- 29 To tumačenje potvrđuju kontekst članka 5. stavka 1. točke (c), članka 5. stavka 3. i članka 7. stavka 1. Uredbe br. 261/2004, kao i njezin cilj.
- 30 Kao prvo, u pogledu tog konteksta valja istaknuti, s jedne strane, da se Uredbom br. 261/2004, u skladu s njezinim člankom 1. stavkom 1. točkom (b), „utvrđuju” minimalna prava koja imaju putnici u zračnom prometu kada im je let otkazan.
- 31 S druge strane, iz zajedničkog tumačenja odredbi članka 2. točke (b) i članka 3. stavka 5. Uredbe br. 261/2004 proizlazi da se putnik otkazanog ili zakašnjelog leta može pozvati na tu uredbu protiv stvarnog zračnog prijevoznika, čak i ako taj putnik i taj prijevoznik nisu međusobno sklopili ugovor (vidjeti u tom smislu presudu od 26. ožujka 2020., Primera Air Scandinavia, C-215/18, EU:C:2020:235, t. 27. do 29.).
- 32 Tim se odredbama tako potvrđuje tumačenje prema kojem u slučaju otkazivanja leta putnikâ u zračnom prometu njihovo pravo na odštetu iz članaka 5. i 7. Uredbe br. 261/2004 proizlazi izravno iz te uredbe.
- 33 Kao drugo, kad je riječ o cilju Uredbe br. 261/2004, valja navesti da se on sastoji od, kao što to proizlazi iz njezine uvodne izjave 1., osiguravanja visoke razine zaštite putnikâ u zračnom prometu, tako da se prava koja su im priznata moraju tumačiti široko (vidjeti u tom smislu presude od 4. listopada 2012., Rodríguez Cachafeiro i Martínez-Reboredo Varela-Villamor, C-321/11, EU:C:2012:609, t. 25. i od 30. travnja 2020., Blue Air – Airline Management Solutions, C-584/18, EU:C:2020:324, t. 93.).

- 34 Doista, tumačenje zajedničkih odredbi članka 5. stavka 1. točke (c) i članka 7. stavka 1. Uredbe br. 261/2004, navedeno u točki 28. ove presude, u skladu je s tim ciljem jer jamči da svaki putnik u zračnom prometu na kojeg se odnosi otkazivanje leta ima pravo na odštetu pod uvjetima predviđenima tim odredbama, neovisno o tome je li sklopio ugovor o prijevozu sa stvarnim zračnim prijevoznikom.
- 35 Osim toga, navedeno tumačenje ni na koji način nije neusklađeno sa sudskom praksom Suda prema kojoj su tužbe koje se odnose na pravo na odštetu na temelju Uredbe br. 261/2004 obuhvaćene „stvarima koje se odnose na ugovore” u smislu članka 5. točke 1. Uredbe br. 44/2001 (vidjeti u tom smislu presude od 7. ožujka 2018., *flightright i dr.*, C-274/16, C-447/16 i C-448/16, EU:C:2018:160, t. 63. do 65. i od 26. ožujka 2020., *Primera Air Scandinavia*, C-215/18, EU:C:2020:235, t. 49.). Naime, tom sudskom praksom, koja se odnosi na sudsku nadležnost u građanskim i trgovačkim stvarima, Sud je namjeravao osigurati ujednačenu primjenu pojma „stvari koje se odnose na ugovore” u smislu te odredbe, presudivši da je za obuhvaćanje tim pojmom ugovora o prijevozu nebitno to što ga putnik u zračnom prometu nije sklopio izravno s dotičnim stvarnim zračnim prijevoznikom, nego s drugim pružateljem usluga, poput putničke agencije. Kao što su to istaknule španjolska vlada i Europska komisija, navedena sudska praksa ne prejudicira samu osnovu prava na odštetu predviđenog Uredbom br. 261/2004.
- 36 U tom pogledu valja istaknuti da cilj tužbe koja se podnosi zbog ugovornog razloga može biti isticanje zahtjeva koji se temelji na odredbama predmetnog ugovora kao takvima ili na pravnim pravilima koja se primjenjuju zbog tog ugovora (vidjeti u tom smislu presudu od 24. studenoga 2020., *Wikinghof*, C-59/19, EU:C:2020:950, t. 32. i navedenu sudsku praksu). Iako se u predmetu poput onoga iz glavnog postupka razlog za tužbu protiv stvarnog zračnog prijevoznika radi odštete putnika u zračnom prometu ili društva primatelja kojem je ustupljeno njegovo odštetno potraživanje nužno nalazi u postojanju ugovora, s tim zračnim prijevoznikom ili drugim pružateljem usluga (vidjeti u tom smislu presudu od 26. ožujka 2020., *Primera Air Scandinavia*, C-215/18, EU:C:2020:235, t. 50. do 52.), pravo na odštetu koje taj putnik ili to društvo primatelj može istaknuti u okviru te tužbe, konkretno u slučaju otkazivanja leta, proizlazi pak izravno iz zajedničkih odredbi članka 5. stavka 1. točke (c) i članka 7. stavka 1. Uredbe br. 261/2004, kao što to proizlazi iz točaka 28. i 32. ove presude.
- 37 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da zajedničke odredbe članka 5. stavka 1. točke (c), članka 5. stavka 3. i članka 7. stavka 1. Uredbe br. 261/2004 treba tumačiti na način da u slučaju otkazivanja leta pravo putnikâ u zračnom prometu na dobivanje odštete iz tih odredbi od stvarnog zračnog prijevoznika i s time povezana prijevoznikova obveza njezine isplate proizlaze izravno iz te uredbe.

Prvo pitanje

- 38 Svojim prvim pitanjem, koje valja ispitati drugo po redu, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 15. Uredbe br. 261/2004 tumačiti na način da mu se protivi uključivanje u ugovor o prijevozu odredbe kojom se zabranjuje ustupanje prava koja putnik u zračnom prometu uživa u odnosu na stvarnog zračnog prijevoznika na temelju odredbi te uredbe.
- 39 Člankom 15. Uredbe br. 261/2004, naslovljenim „Zabrana isključenja odgovornosti”, u stavku 1. određuje se da se obveze zračnih prijevoznika prema putnicima u skladu s tom uredbom ne mogu ograničiti ili isključiti, posebno ne putem izuzeća ili restriktivnih odredbi ugovora o prijevozu.

- 40 U skladu s tom odredbom i uzimajući u obzir odgovor na drugo pitanje, obveza stvarnog zračnog prijevoznika da u slučaju otkazivanja leta isplati odštetu predviđenu člankom 7. stavkom 1. te uredbe ne može se stoga ograničiti ili isključiti ugovorom.
- 41 U tom pogledu valja dodati da s obzirom na cilj visoke razine zaštite putnikâ u zračnom prometu, na kojem se temelji, među ostalim, članak 15. Uredbe br. 261/2004, te imajući u vidu široko tumačenje koje se u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 33. ove presude mora primijeniti na prava dodijeljena tim putnicima, tu se odredbu također mora široko tumačiti s obzirom na to da se njome utvrđuje zabrana isključenja odgovornosti u pogledu tih prava (vidjeti po analogiji presudu od 30. travnja 2020., Blue Air – Airline Management Solutions, C-584/18, EU:C:2020:324, t. 102.).
- 42 Stoga, uzimajući u obzir upotrebu u navedenoj odredbi priloga „posebno” te imajući u vidu taj cilj, ne samo da valja smatrati da nisu dopuštena isključenja odgovornosti sadržana u ugovoru o prijevozu, koji je dvostranoobvezujući akt koji je putnik u zračnom prometu prihvatio, nego i, *a fortiori*, ona isključenja koja bi bila sadržana u drugim dokumentima koje je jednostrano sastavio stvarni zračni prijevoznik i na koje bi se namjeravao pozvati u pogledu dotičnih putnika u zračnom prometu (vidjeti u tom smislu presudu od 30. travnja 2020., Blue Air – Airline Management Solutions, C-584/18, EU:C:2020:324, t. 102.). Ista se odredba stoga može primijeniti na isključenja sadržana u općim uvjetima prijevoza.
- 43 Usto, imajući u vidu navedeni cilj te kako bi se zajamčila djelotvornost prava putnikâ u zračnom prometu na odštetu, ne treba smatrati nedopuštenima u smislu članka 15. Uredbe br. 261/2004 samo isključenja ili ograničenja koja se izravno odnose na to pravo kao takvo, nego i ona koja na štetu tih putnika ograničavaju načine ostvarivanja navedenog prava s obzirom na primjenjive zakonske odredbe.
- 44 Naime, kako bi se osigurala visoka razina zaštite putnikâ u zračnom prometu i omogućilo im se učinkovito ostvarivanje njihovih prava u skladu s ciljem navedenim u uvodnoj izjavi 20. Uredbe br. 261/2004, putniku kojem je otkazan let trebalo bi zajamčiti slobodu izbora najučinkovitijeg načina obrane svojeg prava, među ostalim, tako da mu se omogući odluka da se izravno obrati stvarnom zračnom prijevozniku, da pokrene postupak pred nadležnim sudovima ili, kada je to predviđeno relevantnim nacionalnim pravom, da ustupi svoje potraživanje trećoj osobi kako bi izbjegao poteškoće i troškove koji bi ga mogli odvratiti od osobnog poduzimanja radnji u odnosu na tog prijevoznika za ulog koji je financijski ograničen.
- 45 Iz toga slijedi da odredba iz općih uvjeta ugovora o prijevozu kojom se zabranjuje ustupanje pravâ putnika u zračnom prijevozu protiv stvarnog zračnog prijevoznika predstavlja zabranjeno isključenje odgovornosti u smislu članka 15. Uredbe br. 261/2004.
- 46 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 15. Uredbe br. 261/2004 treba tumačiti na način da mu se protivi uključivanje u ugovor o prijevozu odredbe kojom se zabranjuje ustupanje prava koja putnik u zračnom prometu uživa u odnosu na stvarnog zračnog prijevoznika na temelju odredbi te uredbe.

Treće i četvrto pitanje

- 47 Uzimajući u obzir odgovor na prvo i drugo pitanje, nije potrebno odgovoriti na treće i četvrto pitanje.

Troškovi

- 48 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

- 1. Zajedničke odredbe članka 5. stavka 1. točke (c), članka 5. stavka 3. i članka 7. stavka 1. Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta [...] te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91**

treba tumačiti na način da:

u slučaju otkazivanja leta pravo putnikâ u zračnom prometu na dobivanje odštete iz tih odredbi od stvarnog zračnog prijevoznika i s time povezana prijevoznikova obveza njezine isplate proizlaze izravno iz te uredbe.

- 2. Članak 15. Uredbe br. 261/2004**

treba tumačiti na način da mu se:

protivi uključivanje u ugovor o prijevozu odredbe kojom se zabranjuje ustupanje prava koja putnik u zračnom prometu uživa u odnosu na stvarnog zračnog prijevoznika na temelju odredbi te uredbe.

Potpisi